

УДК 004.81:81'373

DOI <https://doi.org/10.32782/modernph-2026.6.31>

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ

Чернишук Юлія Іванівна,

старший викладач кафедри
романо-германської філології та перекладу
Білоцерківського національного аграрного університету
ORCID ID: 0000-0001-8239-2316

У статті здійснено комплексний аналіз впливу цифрових технологій на сучасний лінгвістичний простір, зокрема на функціонування мовних систем, трансформацію мовленнєвих практик, формування нових дискурсів і мовних жанрів. Розглянуто теоретико-методологічні засади дослідження цифрової лінгвістики як міждисциплінарного напрямку, що поєднує здобутки класичного мовознавства, прикладної лінгвістики, медіалінгвістики та цифрової гуманітаристики. Визначено ключові тенденції розвитку комунікації в умовах цифровізації, зокрема прискорення обміну інформацією, фрагментарність висловлювань, зміщення меж між усним і писемним мовленням.

Описано явища мовної гібридизації, мультимодальності, варіативності та динамічного збагачення лексикону, що зумовлені активним використанням візуальних, аудіальних і графічних компонентів у цифровому спілкуванні. Особливу увагу приділено впливу штучного інтелекту, соціальних мереж, текстових месенджерів і автоматизованих мовних систем на комунікативну поведінку користувачів, зміну стратегій мовленнєвої взаємодії та формування нових норм мовного етикету. Проаналізовано роль алгоритмізації мовлення, автокорекції та машинного перекладу у процесах стандартизації й варіативності мовної норми.

Підкреслено необхідність подальшого вивчення змін у структурі мовної норми, стилістичній системі та лінгвокультурних особливостях, що виникають унаслідок цифрової трансформації суспільства. Стаття може бути корисною для фахівців у галузі філології, цифрової гуманітаристики, комунікативістики та міждисциплінарних досліджень.

Ключові слова: цифрова лінгвістика, цифрові технології, мовна норма, комунікація, штучний інтелект, мультимодальність, інтернет-дискурс.

Chernyshchuk Yuliia. Impact of digital technologies on linguistic aspects

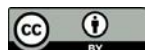
The article provides a comprehensive analysis of the impact of digital technologies on the modern linguistic space, in particular on the functioning of language systems, the transformation of speech practices, the formation of new discourses and language genres. The theoretical and methodological principles of research into digital linguistics as an interdisciplinary direction that combines the achievements of classical linguistics, applied linguistics, media linguistics and digital humanities are considered. The key trends in the development of communication in the conditions of digitalization are identified, in particular, the acceleration of information exchange, the fragmentation of statements, the shift in the boundaries between oral and written speech. The phenomena of language hybridization, multimodality, variability and dynamic enrichment of the lexicon are described, which are due to the active use of visual, auditory and graphic components in digital communication. Particular attention is paid to the impact of artificial intelligence, social networks, text messengers and automated speech systems on the communicative behavior of users, changes in speech interaction strategies and the formation of new norms of speech etiquette. The role of speech algorithmization, autocorrection and machine translation in the processes of standardization and variability of the language norm is analyzed.

The need for further study of changes in the structure of the language norm, stylistic system and linguocultural features that arise as a result of the digital transformation of society is emphasized. The article may be useful for specialists in the field of philology, digital humanities, communication studies and interdisciplinary research.

Key words: digital linguistics, digital technologies, language norm, communication, artificial intelligence, multimodality, internet discourse.

© Чернишук Ю. І., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Вступ. Цифрова революція кардинально змінила не лише технічні й економічні аспекти життя сучасної людини, а й структуру мовної реальності, комунікативні практики, способи виробництва, збереження та сприйняття текстів. Мова, яка завжди була гнучкою й здатною адаптуватися до нових умов, у цифрову епоху зазнає інтенсивних трансформацій, що проявляються на всіх рівнях: від лексики й граматики до стилю, жанрів, норм і семіотичних ресурсів. Ці процеси становлять предмет цифрової лінгвістики міждисциплінарної галузі, що виникла на перетині лінгвістики, інформаційних технологій, когнітивістики, соціології, медіадосліджень та цифрової гуманітаристики. У межах цієї науки мовні явища аналізуються не лише як традиційні мовні одиниці, а як елементи динамічного цифрового середовища, що включає вербальні, візуальні, аудіальні та інтерактивні компоненти.

Теоретико-методологічна основа цифрової лінгвістики базується на інтеграції класичних лінгвістичних підходів (лінгвістика тексту, соціолінгвістика, прагматика, стилістика) із сучасними методами обробки великих масивів даних, що стають можливими завдяки цифровим технологіям. Корпусний аналіз, який є одним із ключових інструментів цифрової лінгвістики, дозволяє виявляти закономірності використання мовних одиниць у різних типах цифрових текстів, визначати частотність, семантичні зміни, контекстуальні колокації та тренди. Такі методи доповнюються машинним навчанням і штучним інтелектом, які дозволяють автоматизувати класифікацію текстів, виявлення стилістичних ознак, емоційного забарвлення, авторських характеристик, а також аналіз мультимодальних ресурсів.

У цьому сенсі цифрова лінгвістика є не лише дослідженням мови у цифровому середовищі, а й розробкою нових методів, що здатні описати складні комунікативні системи, які виникають у мережі.

Цифрові технології як фактор трансформації мовної норми виявляються насамперед у тому, що норма перестає бути фіксованою, стабільною системою правил і дедалі більше набуває ознак варіативності, мобільності та залежності від конкретних платформ і комунікативних умов. Традиційна мовна норма, що формувалася в умовах писемної куль-

тури, академічних і літературних традицій, у цифровому просторі змінюється під впливом швидкості комунікації, економії часу та символів, прагнення до індивідуалізації, а також під впливом алгоритмічних систем, які впливають на мовну поведінку користувачів. Перш за все ці зміни помітні на лексичному рівні: інтенсивно зростає кількість неологізмів, запозичень, термінів, пов'язаних із технологічними інноваціями, інтернет-культурою, віртуальними практиками. Термінологічні одиниці, які ще кілька років тому були обмежені вузькими сферами, нині входять у повсякденне мовлення: стрімінг, блогер, лайфхак, мем, фейк, апскейлінг, денсити, чат-бот тощо. Їх поширення відбувається значно швидше, ніж процес кодифікації в традиційних мовних інституціях, що створює розрив між живою мовною практикою і нормою як системою. Водночас мовна норма в цифрову епоху набуває нових механізмів кодифікації: впливом на неї стають алгоритми автозаміни, автокорекції, машинного перекладу, які часто стандартизують мовні форми та змінюють очікування користувачів щодо правильності. Таким чином, норма перестає бути лише соціокультурним явищем і стає також технологічним продуктом, який формується внаслідок взаємодії людини і систем.

Граматичні зміни у цифровому середовищі зумовлені прагненням до швидкості, економії символів і спрощення. У коротких повідомленнях, месенджерах, соціальних мережах часто відбувається скорочення речень, опускання службових частин мови, пропуск розділових знаків, використання фрагментарних конструкцій. Хоча такі форми спочатку виникли як елемент неформальної комунікації, вони поступово впливають на загальну мовну практику, проникаючи в усні й письмові контексти, у тому числі в освітній та професійний простір. Важливо підкреслити, що ці зміни не можна однозначно оцінювати як деградацію мови: вони є адаптацією до нових комунікативних умов, де швидкість і ефективність важливіші за дотримання традиційних граматичних норм. Водночас цифрові платформи створюють нові можливості для експериментів зі стилем і формою, що сприяє зростанню мовної варіативності.

Особливу роль у трансформації норм відіграє орфографічна та пунктуаційна сфера, де на перший план виходять паралінгвістичні

засоби: емодзі, стікери, гіфки, меми, інтонаційні маркери. Ці засоби виконують функції, які раніше покладалися на інтонацію, міміку, жести, і в певних контекстах можуть замішувати словесний компонент або доповнювати його. Емодзі, наприклад, можуть передавати емоційне забарвлення, уточнювати намір, зменшувати жорсткість висловлювання або, навпаки, підсилювати сарказм. Вони стають частиною сучасної комунікативної норми, яка вже не обмежується словом, а включає мультимодальні ресурси. Це змінює межі між словесною та невербальною комунікацією і породжує нову, мультимодальну норму, яка потребує окремих досліджень і кодифікації.

Соціальні мережі виступають середовищем, де формується специфічна нормативність, залежна від правил платформи, аудиторії та жанрових практик. У межах таких платформ закріплюються окремі стилістичні стандарти, що відрізняються від літературної традиції, але мають потужний вплив на мовні практики молоді. У соціальних мережах швидко виникають і поширюються нові жанри: сторіз, рілси, треди, флешмоби, челенджі, мікроблоги. Вони мають власні мовні маркери, стилістичні прийоми, ритм і темп. Наприклад, у мікроблогах домінує розмовний стиль, емоційність, іронія, часто використовується гумор і сарказм, а також активне застосування мемів і цитат.

Важливим чинником трансформації мовної реальності є алгоритмічний вплив штучного інтелекту, який не лише автоматизує обробку текстів, а і стає активним учасником комунікації. Системи автокорекції, автозаповнення, машинного перекладу, генерації текстів на основі мовних моделей пропонують користувачам певні мовні шаблони, що часто сприймаються як «правильні» або «звичні». Це сприяє стандартизації фраз, стилю, структури висловлення, а також впливає на ритм письмової комунікації. З одного боку, це полегшує процес створення текстів, з іншого – може зменшувати мовну різноманітність і критичність, оскільки користувачі дедалі більше покладаються на технологічні підказки. Водночас ШІ створює нові можливості для аналізу мови: з'являються інструменти, які можуть автоматично виявляти стилістичні ознаки, емоційний стан, тематику, фейкові новини, а також аналізувати великі масиви даних у реальному часі. Це відкриває

перспективи для цифрової філології як наукового напрямку, що поєднує теорію і практику, створює нові методи дослідження та нові підходи до аналізу мовних явищ.

У сучасному інформаційному просторі відбувається активна трансформація способів створення, поширення і сприйняття текстів. Традиційне розуміння тексту як виключно вербальної, лінійної форми стрімко змінюється під впливом цифрових технологій, візуальної культури та інтерактивних медіа. У центрі цих змін перебуває явище мультимодальності в поєднанні різних семіотичних ресурсів (мовних, візуальних, аудіальних, графічних, просторових) у межах одного повідомлення. Мультимодальні тексти стали невід'ємною частиною комунікації XXI століття, формуючи нові стандарти сприйняття інформації та нові формати представлення змісту. Мультимодальність означає використання кількох різних модальностей та способів передавання сенсу. До них належать вербальна модальність (усна та письмова мова), візуальна (зображення, фотографії, іконографіка, графіки), аудіальна (звук, музика), кінестетична (жести, рух), просторові компоненти (компонування елементів у просторі сторінки або екрана). У цифрових медіа ці модальності взаємодіють синхронно, створюючи більш насичену й переконливу комунікацію. Мультимодальний текст уже не лише передає інформацію, а й формує емоційний, естетичний і когнітивний досвід, у якому читач стає активним учасником. У цьому сенсі роль читача радикально змінюється: він не просто «прочитує» текст, а інтерпретує комплексний набір знаків, з яких складається повідомлення. Вміння аналізувати такі тексти стає ключовим складником медіаграмотності, яка стає обов'язковою компетентністю в умовах інформаційного перенасичення.

Розвиток мультимодальності зумовлений низкою факторів. Перш за все це цифровізація комунікації: сучасні платформи (соціальні мережі, месенджери, відеохостинги) пропонують інструменти для швидкого створення та поширення мультимедійних повідомлень. По-друге, зміни у споживанні інформації: люди дедалі більше вибирають коротші, наочніші й інтерактивні формати, які дозволяють швидко зрозуміти зміст. Візуалізація допомагає сприймати складну інформацію, знижуючи когнітивне навантаження. По-третє,

глобалізація: візуальні та мультимодальні повідомлення легше долають мовні бар'єри, що робить їх універсальним засобом комунікації. По-четверте, розвиток технологій штучного інтелекту та дизайну: нові інструменти дозволяють комбінувати текст, відео, графіку, анімацію без спеціальних знань програмування чи дизайну, що сприяє масовому поширенню мультимодальних форматів.

Сучасні тексти набувають нових форм, які виходять за межі традиційних жанрів. Серед найпоширеніших мультимодальних форматів слід виокремити інфографіку, лонгрід з мультимедійними вставками, подкасти, відеоесе, відеоблоги, соціальні мережі (сторіс, рілси, тіктоки), гіпертекст, інтерактивні книги та освітні платформи. Інфографіка, як поєднання тексту, цифр та графічних елементів, структурує інформацію й робить складні дані легкими для сприйняття. Вона активно використовується у журналістиці, маркетингу, освіті.

Лонгрід з мультимедійними вставками – це розширені тексти, доповнені відео, картами, інтерактивною графікою, анімацією, які створюють ефект «занурення» та підтримують увагу читача. Подкасти та аудіоесе, хоча й не містять візуального складника, теж є частиною мультимодальності, оскільки додають новий спосіб передавання сенсу через інтонацію, тембр, структуру звуку. Відеоесе та відеоблоги та формати, де текст існує у формі закадрового голосу, титрів і комбінації візуальних елементів. Соціальні мережі (сторіс, рілси, тіктоки) базуються на швидкій подачі інформації, де поєднуються текстові підписи, музика, переходи, анімація та візуальні ефекти. Гіпертекстова структура, де читач сам визначає траєкторію прочитання, руйнує традиційну лінійну побудову тексту. Інтерактивні книги та освітні платформи пропонують користувачу можливість виконувати дії, вибирати варіант розвитку сюжету, переглядати додаткові матеріали, що перетворює читання на активний процес.

Сприймання мультимодального тексту є більш комплексним, ніж традиційного письмового, оскільки воно включає паралельне опрацювання різних модальностей, інтерпретацію не лише слів, а й образів, звуків, структури сторінки, а також активну участь читача, який самостійно вибудовує траєкторію взаємодії з повідомленням. Це при-

зводить до збільшення когнітивного навантаження, оскільки користувач повинен аналізувати більше інформації різних типів, але водночас такі тексти дозволяють швидше й глибше розуміти зміст, оскільки поєднують різні канали передачі інформації. Мультимодальність має свої переваги і ризики: з одного боку, вона забезпечує ефективне подання складного матеріалу, виразність і емоційний вплив, можливість творчої самореалізації, зручність для різних типів учнів і читачів; з іншого – може спричиняти перевантаження інформацією, фрагментацію уваги, зниження здатності до глибокого читання, а також маніпулятивний потенціал, коли візуальні ефекти прикривають відсутність змісту. Крім того, мультимодальні формати потребують технічних ресурсів, що створює нерівність доступу до інформації.

Соціальні мережі, як середовище розвитку мовних інновацій, формують особливий тип комунікативних практик, де мова використовується динамічно, ситуативно та орієнтовано на швидку реакцію. У межах таких платформ відбувається формування й поширення мемів, нових значень слів, специфічних жанрів (сторіз, треди, блоги, флешмоби). У соціальних мережах спостерігається швидка еволюція мовних трендів, домінування розмовного стилю, поява ситуативних мовних норм, активна роль користувачів у творенні контенту. Це середовище виступає каталізатором мовних інновацій, які можуть переходити у більш формальні сфери, впливаючи на стиль медіа, рекламу, освіту. Меми, як форма комунікації, є особливо цікавими для дослідження, оскільки вони поєднують текст, зображення, культурні коди, іронію, що робить їх ефективним засобом передачі значення. Меми можуть швидко змінюватися, адаптуватися до нових контекстів, створюючи власну «мову» з короткими, але насиченими сенсом елементами. Це явище підтверджує гіпотезу, що цифрове середовище стимулює гібридизацію мови, поєднання різних семіотичних ресурсів, створення нових форм дискурсу.

Важливим аспектом цифрової лінгвістики є вивчення цифрового дискурсу як складного багатопланового утворення, що поєднує вербальний, візуальний, аудіальний та інтерактивний компоненти. Інтернет-дискурс є відкритим, нелінійним, змінним, що потребує нових

принципів аналізу. У цифровому просторі текст часто є гібридним, що поєднує різні модальності та жанри. Це потребує нових підходів до аналізу, які враховують не лише лінгвістичні характеристики, а і соціокультурні, технологічні, психологічні чинники. Вивчення цифрового дискурсу дозволяє визначати, як змінюються форми комунікації, які нові значення виникають у контексті цифрового середовища, як формуються нові групові ідентичності, як змінюється сприйняття тексту і як алгоритми впливають на його поширення.

Цифрова філологія як напрям, що інтегрує лінгвістичні знання з цифровими методами, перебуває на етапі активного становлення. У майбутньому дослідження зосереджуватимуться на моделюванні цифрової мовної норми, аналізі мовних змін під впливом штучного інтелекту, розвитку лінгвістичних корпусів цифрового дискурсу, вивченні мультикодових текстів, удосконаленні цифрової грамотності користувачів. Одним із ключових завдань стане розроблення інструментарію для аналізу текстів, що існують одночасно у вербальному, візуальному та інтерактивному вимірах, адже традиційні лінгвістичні методи не можуть повною мірою описати динаміку таких комунікативних практик. Особливо важливим є вивчення штучного інтелекту як повноцінного учасника мовлення. Зростання ролі мовних моделей у створенні та модифікації текстів висуває перед наукою питання авторства, інтенціональності, стилістичної унікальності та етичних норм комунікації. Дослідження можуть охоплювати аналіз гібридних текстів «людина-алгоритм», моделювання мовної поведінки ШІ, а також вивчення того, як автоматизовані системи впливають на формування мовних стандартів.

Ще одним перспективним напрямом є створення цифрових корпусів мультимодальних текстів, які дадуть можливість відстежувати та кількісно описувати процеси мовної еволюції в реальному часі. Такий матеріал стане базою для міждисциплінарних досліджень, що поєднуюватимуть філологію, семіотику, когнітивістику та соціальні комунікації. Важливими залишаються й прикладні

аспекти: розроблення мовних інтерфейсів, інтелектуальних систем навчання, цифрових словників і баз даних нової генерації. Цифрова філологія здатна забезпечити наукове підґрунтя для таких продуктів, що сприятиме підвищенню якості цифрової комунікації та збереженню мовної культури в умовах глобалізації. Отже, перспективи розвитку цифрової філології охоплюють як поглиблення теоретичних засад, так і формування нових практичних інструментів для аналізу та оптимізації мовної взаємодії у цифровому середовищі. Вона перетворюється на міждисциплінарну галузь, здатну відповідати на виклики майбутнього та прогнозувати напрями розвитку сучасної мовної системи.

Висновки. Цифрові технології виступають потужним фактором трансформації лінгвістичної реальності, що проявляється у змінах мовної норми, стилю, жанрів, комунікативних практик та способів створення текстів. Цифрова лінгвістика як міждисциплінарний напрям інтегрує традиційні лінгвістичні підходи з новими цифровими методами, що дозволяє аналізувати мовні явища в умовах мережевої комунікації. Мовна норма в цифрову епоху стає варіативною, мобільною і залежною від технічних платформ, а алгоритмічні системи та штучний інтелект впливають на стандарти мовлення, стилістику та ритм комунікації. Мультимодальність і нові формати текстів змінюють природу тексту, перетворюючи його на комплексну систему знаків, що включає вербальні, візуальні, аудіальні та інтерактивні компоненти.

Соціальні мережі виступають середовищем мовних інновацій, де швидко формуються нові жанри, стилі та норми. У майбутньому розвиток цифрової філології потребує створення нових методологічних підходів, цифрових корпусів, інструментів аналізу мультимодальних текстів і дослідження взаємодії людини та алгоритму в процесі комунікації. Усе це підтверджує, що цифрова трансформація є не лише технологічним, а й глибинним культурним і мовним феноменом, який визначає напрями розвитку сучасної мовної системи.

Література:

1. Biber D., Gray B. The language of social media: identity and interaction in the digital age. Cambridge : Cambridge University Press, 2020. 304 p.
2. Богдан В. Цифрова лінгвістика: методологічні підходи та перспективи розвитку. Український лінгвістичний журнал. 2022. № 28(3). С. 45–62.

3. Cameron D. Language and digital culture: communication in the age of social media. *Journal of Linguistic Anthropology*. 2022. Vol. 32, № 2. P. 157–174.
4. Іванова Н. Мовна гібридизація в інтернет-комунікації: соціолінгвістичний аспект. *Вісник Харківського національного університету*. 2020. № 22(4). С. 112–127.
5. Кузнецова Т. Вплив соціальних мереж на мовні практики молоді. *Філологічні студії*. 2023. Т. 5. № 2. С. 23–41.
6. Михайлова І. Цифрова грамотність і мовна компетентність: виклики сучасної освіти. *Освітні технології*. 2022. Т. 14. № 1. С. 58–72.
7. Pavlenko A. Language and AI: communication in the digital age. Oxford : Oxford University Press, 2023. 312 p.
8. Василенко С. Цифрові технології та мовна норма: нові виклики і перспективи. *Філологічний вісник*. 2024. Т. 29. № 1. С. 65–81.
9. Захарчук О. Мова соціальних мереж: лексичні та стилістичні трансформації. *Українська мова і література*. 2020. Т. 12. № 4. С. 54.

References:

1. Biber, D., & Gray, B. (2020). *The language of social media: Identity and interaction in the digital age*. Cambridge: Cambridge University Press.
2. Bohdan, V. (2022). Tsyfrova linhvistyka: metodolohichni pidkhody ta perspektyvy rozvytku [Digital linguistics: Methodological approaches and development perspectives]. *Ukrainian Linguistic Journal*, 28(3), 45–62. [in Ukrainian].
3. Cameron, D. (2022). Language and digital culture: Communication in the age of social media. *Journal of Linguistic Anthropology*, 32(2), 157–174.
4. Ivanova, N. (2020). Movna hibridyzatsiya v internet-komunikatsii: sotsiolinvistychnyi aspekt [Language hybridization in internet communication: Sociolinguistic aspect]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu*, 22(4), 112–127. [in Ukrainian].
5. Kuznetsova, T. (2023). Vplyv sotsialnykh merezh na movni praktyky molodi [Influence of social networks on youth language practices]. *Philological Studies*, 5(2), 23–41. [in Ukrainian].
6. Mykhailova, I. (2022). Tsyfrova hramotnist i movna kompetentnist: vyklyky suchasnoi osvity [Digital literacy and language competence: Challenges of modern education]. *Osvitni tekhnolohii*, 14(1), 58–72. [in Ukrainian].
7. Pavlenko, A. (2023). Language and AI: Communication in the digital age. Oxford: Oxford University Press.
8. Vasylenko, S. (2024). Tsyfrovi tekhnolohii ta movna norma: novi vyklyky i perspektyvy [Digital technologies and language norm: New challenges and perspectives]. *Philological Bulletin*, 29(1), 65–81. [in Ukrainian].
9. Zakharchuk, O. (2020). Mova sotsialnykh merezh: leksychni ta stylistychni transformatsii [Language of social networks: Lexical and stylistic transformations]. *Ukrainian Language and Literature*, 12(4), 54–70. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 16.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 08.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.04.2026